

PEDAGÓGIAI PROGRAM

III. KÖTET

EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM, KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM, DROGPREVENCIÓS PROGRAM

2013. március

✉ 5310 Kisújszállás, Arany János utca 1/A

☎ 59/321-329

OM azonosító: 201732

www.illessy.sulinet.hu

Tartalomjegyzék

EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM.....	4
1. Bevezetés.....	4
2. Az egészségnevelés jogszabályi háttere.....	4
3. Az egészségnevelési program az iskola működés rendszerében.....	5
4. Az egészségnevelés fázisai és meghatározói.....	6
4.1. Helyzetkép.....	6
4.2. Az egészségnevelő tevékenység.....	6
5. Testi és lelki egészségnevelés általános céljai.....	6
6. Az egészségnevelés tartalma.....	7
6.1. Higiénikus, egészséges életvitel.....	7
6.2. Betegségek elkerülése, egészség megóvása.....	7
6.3. Leleki egészség megóvása, krízis prevenció.....	7
6.4. Függőséghez vezető motívumok feltárása, egészségkárosító szokások megelőzése.....	7
6.5. Az egészséges táplálkozás.....	8
6.6. A családi életre, szülővé nevelés témakörei.....	8
6.7. Szabadidő – kultúra fejlesztése.....	8
7. Az egészségnevelés módszerei és eszközei.....	8
7.1. Az egészségnevelés formái, módszerei.....	8
7.2. A módszerválasztás szempontjai.....	8
8. Az egészségnevelés erőforrásai.....	9
8.1. Humán erőforrások.....	9
8.2. Tárgyi erőforrások.....	9
8.3. Anyagi erőforrások.....	9
9. Az egészségnevelés színterei.....	9
10. Az iskola kapcsolatai az egészségnevelésben.....	10
10.1. Belső kapcsolatok.....	10
10.2. Egészségfejlesztő, egészségnevelő csoport.....	10
10.3. Külső kapcsolatok.....	10
10.4. A védőnői munka önálló területei és feladatai iskolánkban.....	11
11. Az egészségnevelés értékelése.....	11
12. Az egészségnevelési program végrehajtása.....	11
13. Intézményünk: egészségfejlesztő iskola.....	12
1. sz. melléklet.....	13
2. sz. melléklet.....	14
KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM.....	17
1. Bevezetés.....	17
1.1. Jogszabályi háttér.....	17
1.2. Helyzetkép.....	17
1.3. Erőforrások.....	17

2. Jövőkép, alapelvek, célok	18
2.1. A környezeti nevelés alapelvei, jövőkép, hosszú távú célok.....	18
2.2. Konkrét célok és feladatok	19
3. Tanulásszervezés és tartalmi keretek.....	20
3.1. Tanórai keretek, a tantárgyak lehetőségei.....	20
3.2. Nem hagyományos tanórai foglalkozások	21
3.3. Tanórán kívüli foglalkozások	22
4. Taneszközök.....	22
5. Az iskolai környezet.....	22
5.1. Az épület.....	22
5.2. Az iskolai életvitel.....	22
6. Kommunikáció	22
7. Minőségfejlesztés	22
7.1. Az értékelés célja	22
7.2. Az eredményesség vizsgálatára alkalmazható módszerek	23
8. Javaslatok, feladatok.....	23
DROGPREVENCIÓS PROGRAM	24
1. Alapelvek.....	24
1.1. A nevelési-oktatási intézményekben kialakítandó drogstratégia szükségessége	24
1.2. A drogstratégia kialakítása	24
1.3. A mentálhigiénés vonatkozás	25
1.4. A drogfogyasztás okai	25
2. Célok.....	26
2.1. Rövidtávú célok.....	26
2.2. Hosszú távú célok	26
2.3. Az egészségnevelés.....	26
2.4. A prevenció.....	27
3. Az iskolai drogstratégiából adódó feladatok megvalósítása	27
3.1. Az iskola vezetésének a feladata:	27
3.2. A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős feladata:.....	28
3.3. A tantestület feladata:	28
3.4. A védőnő és szükség esetén az iskolaorvos szerepe, feladata	28
4. Eljárások, alkalmazott módszerek	28
4.1. Általános módszerek:	28
4.2. Prevenciós módszerek	28
5. Programvariációk.....	29
5.1. Eszközök, személyi feltételek.....	29
5.2. A megvalósítás szinterei	29

EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM

1. Bevezetés

Egyre nagyobb felelősség hárul a pedagógusokra a fiatalok egészségtudatos magatartásának kialakításában. Az *egészségfejlesztés* az a folyamat, amely képessé teszi az embereket saját egészségük egyre nagyobb mértékű irányítására és javítására. Az Egészségügyi Világszervezet 1986-os Ottawai nyilatkozata a korszerű egészségfejlesztés elveit és kulcsterületeit a következőkben határozta meg:

- az egészséget támogató társadalompolitika fejlesztése,
- az egészséget segítő környezeti feltételek kialakítása,
- közösségi cselekvés,
- az egészséges élet egyéni készségeinek erősítése,
- az egészségügyi ellátás megelőzési szerepének hangsúlyozása.

Az egészséges harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanuló cselekvő, tevékeny részvételével alakítható ki. Az iskolai környezet, mint élettér fontos szerepet játszik az egészséges testi, lelki, szociális fejlődés biztosításában. Ebben a pedagógusok életvitelének, személyes példamutatásának is jelentős szerepe van.

A nemzetközi és a hazai elvárásoknak megfelelően a nemzeti köznevelési törvény megkívánja a tanulók szemléletformálásának, pozitív attitűdjének, cselekvési kultúrájának újragondolását a pedagógusok részéről és a pedagógiai programok részeként az egészségnevelési és környezeti nevelési programok kidolgozását.

Mára az is egyértelművé vált, és ezt a felmérések is igazolják, hogy a kábítószer-problémák, ha különböző mértékben is, de jelen vannak az iskolákban. Ezért vált célszerűvé jelen programunk részévé tenni a drogprevenciós programot.

2. Az egészségnevelés jogszabályi háttere

1. A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet:

7. § (1) bek. ac) és bm) pontja: „Az iskola pedagógiai programja meghatározza a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokat” és „az egészségnevelési és környezeti nevelési elveket.”

2. A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet szerint: „Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.”

3. Az egészségnevelési programunk készítésénél figyelembe vettük az Egészség Évtizedének Népegészségügyi Programjáról szóló 4/2006. (II. 8.) Országgyűlési határozatot is.

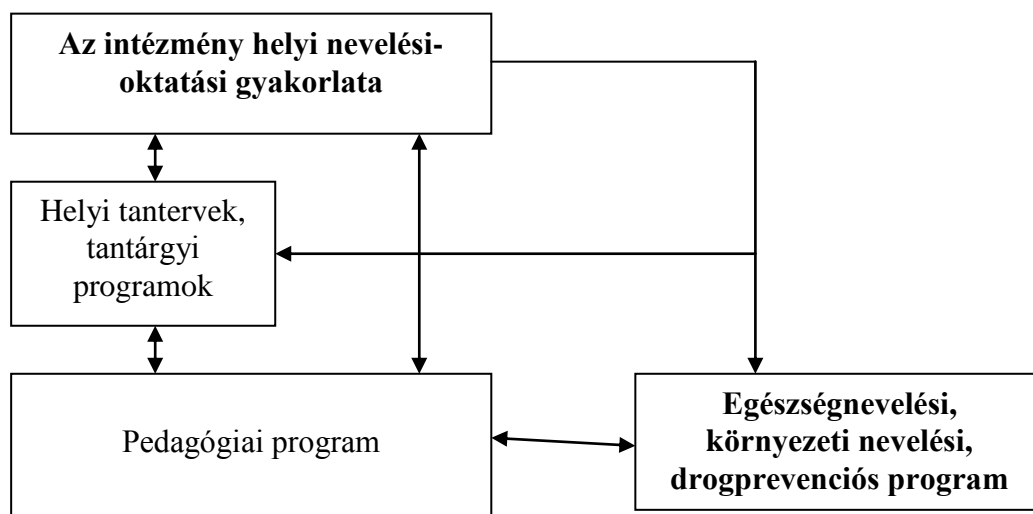
A program célként fogalmazza meg: „minden magyar állampolgár a lehető legegészségesebben éljen”.

A program a következő értékek kidolgozását vezérli:

- az egészség alapvető emberi jog,
  - az egyenlőtlenségek csökkentése és a szolidaritás,
  - az egyének, csoportok, intézmények és közösségek részvétele és felelőssége az egészség fejlesztésében.
4. A 96/2000. (XII. 11.) sz. országgyűlési határozattal kiadott „Nemzeti stratégia a kábítószer-fogyasztás visszaszorítására”
  5. A nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény
  6. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 38. § (1)-(2) bek.
  7. Az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet 2. és 3. sz. melléklet
  8. A kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról szóló 51/1997. (XII. 18.) NM rendelet
  9. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv.

3. Az egészségnevelési program az iskola működés rendszerében

Az egészségnevelésnél is fontos a minőségbiztosítás. A program tervezése és végrehajtása során figyelembe vesszük a partnereket, így a nevelőtestület, a diákok és a szülők elvárásait is. A program elkészítését, kimunkálását szakmai csoportban végeztük. Az egészségnevelés program helyét, kapcsolatait az iskola működés rendszerében az 1. ábra mutatja:

Kiemelten figyelmet kapnak az alábbi területek:

- a dohányzás visszaszorítása,
- az alkohol- és drogprevenció,
- az egészséges táplálkozási szokások elterjesztése,
- az élelmiszerbiztonság fejlesztése,
- aktív napi testmozgás kialakítása,
- a közegészség- és járványügyi biztonság fokozása,
- az egészséges fizikai környezet kialakítása.

4. Az egészségnevelés fázisai és meghatározói

4.1. Helyzetkép

Iskolánk épületei folyamatos felújítást igényelnek, melyet mindig megteszünk anyagi lehetőségeink függvényében. Minden kiszolgáló, szükségleteket ellátó helyiségnél fokozott figyelmet fordítunk a tisztaságra, az egészséges környezetre.

A folyosók, aula zöld növényekkel való ellátottsága jó, azonban a tantermekben lehetne még emelni a növények számát.

Az iskola udvarán jó időben kellemes ott tartózkodni, a tanulók ki is használják ezt, de az időjárástól függően a Házirendben foglaltak szerint is az udvaron, a friss levegőn kell tartózkodniuk.

A tornaterem és a külső sportpálya megfelelő helyet biztosít a testnevelésóráknak és a sportköröknek.

Az iskolai büfé üzemeltetője törekszik az egészséges táplálékok választékának bővítésére, természetesen arra is figyelve, hogy sok energiát igénylő kamaszok étkeznek ott.

4.2. Az egészségnevelő tevékenység

Helyzetfelmérés

Speciális személyi feltételek: iskolaorvos, védőnő.

Tárgyi feltételek: - orvosi szoba (elsősegélynyújtó hely)
- iskolai büfé

A testi-lelki egészség helyi jellemzői

a) Az évente ismétlődő egészségügyi felmérések (a védőnők és iskolaorvos végzi) alapján megállapítható, hogy szembetűnő

- a sok mozgásszervi eltérés, főleg a lúdtalp, amit a tanuló és szülő nem vesznek komolyan,
- a túlsúlyos gyermekek száma magas, a helytelen életvitel és étrend miatt,
- a szemüveges gyermekek nem járnak rendszeres ellenőrzésre, elhanyagolják a szemüveg-cseréket, vagy nem használják, pedig a látásgond hatással lehet a teljesítményükre is,
- gyakori a bőrprobléma, a gyermekek többsége kezeli, de akadnak elhanyagoltak is.

b) Iskolánk jelenlegi helyzete a sport és testnevelés terén nagyon sok tennivalót kíván.

A szakközépiskolai tanulók elfogadják a testnevelés órát, ám a szakiskolai diákok közül inkább a 9. osztályosok az aktívak, a felsőbb évfolyamokon csak többszöri felszólításra öltöznek át, és gyakrabban kérnek felmentést (néha indokolatlanul).

A sportversenyeken egyre kevesebben vesznek részt, illetve egyre kevesebben igénylik a tömegsportot is. Egyre több a felmentést „hozó” gyerek. A gerincbetegségben, illetve tartáshibával jelentkezőknél elvétve tapasztalható a tartásjavító - vagy gyógytestnevelés.

5. Testi és lelki egészségnevelés általános céljai

Iskolánk egészségnevelési – általános – céljai a következők:

- testi, pszichikai, szellemi szempontból egészséges fiatalok nevelése,
- az egészséges életmód a harmonikus, erkölcsös és konstruktív életvitel rendjének kiépítése úgy, hogy ezek számukra alapértékké váljanak. Az ehhez szükséges ismereteket, készségeket, attitűdök elsajátításának kialakítása,

- primer prevenció keretében az egészségvesztés megakadályozása: különféle tényezők megszüntetésére való törekvés olyan tevékenységekkel és eszközökkel, amelyek egyrészt az általános egészségmegőrzését, másrészt a specifikus betegségek kialakulásának megelőzését segítik elő,
- a tanulók természetismeret és biológiaórákon szerzett ismereteire támaszkodva, azokat továbbfejlesztve tudatosítjuk a 14-19 éves tanulókban az ember és a környezet közötti kapcsolatot, hatékony kölcsönhatást,
- megismertetjük a tanulókkal az egészségre kedvező és káros tényezőket, a betegség-megelőzési módokat, eljárásokat, tudatosítani a tanulókban az egészséges életmód szabályait, normáit, a pozitív beállítódásokat,
- élethelyzetek, szituációk bemutatásával és elemzésével fejleszteni szemléletüket viselkedési normáikat, erkölcsiségüket, önmaguk és mások iránti felelősségérzetüket.

6. Az egészségnevelés tartalma

6.1. Higiénikus, egészséges életvitel

- Az ember legfontosabb biológiai, pszichológiai, szociálpszichológiai jellemzőinek megismertetése (biológiaórák).
- Emberismeret, empátia, alkalmazkodó készség (osztályfőnöki órák).
- Egyén és közösség (osztályfőnöki órák).
- Kulturált viselkedés (osztályfőnöki órák).

6.2. Betegségek elkerülése, egészség megóvása

Tanórai kereteken belül:

- Testi és személyi higiénia, tisztálkodás, öltözködés (osztályfőnöki és természetismeret órán)
- Személyi higiénia-öltözködés (osztályfőnöki órák)
- Közlekedés kultúra és biztonság (osztályfőnöki órák)
- Étrend (napi, heti) (osztályfőnöki órák)

Tanórán kívüli keretek között megvalósítható:

- Baleset-megelőzés,
- Elsősegélynyújtás,
- A testnevelési, tömegsport és iskolán kívüli sportrendezvényeken való részvétel
- Életmód/életmódváltó- és sporttáborok szervezése
- „Szépségszalon” – árubemutató – bőrgyógyász és kozmetikus meghívás az Illéssy-napok (diáknapok) keretében

6.3. Léleki egészség megóvása, krízis prevenció

- önismeret, mely vonatkozik a fiatalok szociális egészségi és érzelmi állapotára, magatartásbeli hiányosságokra,
- stresszt oldó technikák: sikeres emberek életútjának bemutatása (művészek, feltalálók),
- emberismeret, empátia „Személyiségünk rejtett tartalékai” című könyv feldolgozása osztályfőnöki órán,
- egyéni képességek és célok összhangja.

6.4. Függőséghez vezető motívumok feltárása, egészségkárosító szokások megelőzése

- egészségkárosító növények,
- egészségkárosító élvezeti szerek,
- serkentők, nyugtatók drogok,
- szenvedélybetegségek,
- függőséghez vezető okok feltárása, tudatosítása,
- élvezeti szerek (drog, alkohol) egészségkárosító hatása, azok következményei.

6.5. Az egészséges táplálkozás

A menza és a büfé törekedjen bioételek, vegyszermentes élelmiszerek, illetve a korszerű táplálkozásnak megfelelő ételek készítésére, illetve árusítására. A pincér- és szakácsszakmák oktatási anyagát is ennek megfelelően célszerű összeállítani.

A diákönkormányzat vagy 1-1 osztályfőnök szervezésében, a szakács- és pincértanulók bevonásával az alábbi rendezvények megtartását célozzuk meg:

- tejbár, salátabár, árubemutató, kóstolók, receptverseny, terítési verseny
- „almanap” – az egészségnevelési hónap keretében

6.6. A családi életre, szülővé nevelés témakörei

- barátság, partnerkapcsolatok,
- a család funkciója, jelentősége,
- érzések – érzelmek – értékek,
- családtervezés,
- terhesség, szülés, csecsemőgondozás,
- AIDS és más szexuális úton terjedő betegségek,
- normálistól eltérő szexuális magatartás,
- szülői felelősség – konfliktusok feloldása,
- családalapítás, családjogi törvény,
- betegbiztosítás, egészségügyi szolgáltatások igénybevételek módjai.

6.7. Szabadidő – kultúra fejlesztése

A mai családok életére a túlterheltség, a túlhajsza a jellemző, ezért a szülő „nem ér rá” gyermekével foglalkozni. Hiányzik az értékorientált nevelés, így fiataljaink gyakran nem tudják mi a helyes és helytelen szórakozási mód. A szociálisan hátrányos helyzetű tanulóinknál a család különböző okok miatt nem tudja ezt a feladatot ellátni, illetve nem megfelelően (pl.: ha a szülő a kocsmába járást tekinti szórakozásnak, a gyermek is ezt a magatartásmintát veszi át). Ezért különös hangsúlyt kell fektetnünk az ilyen szórakozási módok korrigálására is. Rá kell mutatnunk, és meg kell érteniük, hogy kulturált formában is lehetséges a kikapcsolódás: kirándulás, zenés esték, színház és/vagy mozi látogatás, könyvtár, városi vetélkedők, KRESZ-tanfolyam stb.) A kulturált szórakozás megtanítása azért bír rendkívüli jelentőséggel, hogy fiataljaink a stressz és unalom elől ne az alkohol, drog és egyéb függő betegségek hazug világába meneküljenek.

7. Az egészségnevelés módszerei és eszközei

7.1. Az egészségnevelés formái, módszerei

- kiállítás,
- egészséges ételek készítése, kóstolása,
- tanórák (testnevelési, biológia, osztályfőnöki órák),
- könyvtári kutatómunka,
- sportbemutatók, vetélkedők, kirándulás, táborok,
- filmvetítés,
- kérdőívek,
- rendezvények: előadás, egészségnap, egészség hónap.

7.2. A módszerválasztás szempontjai

- tevékenységközpontú és életszerű legyen,
- élményközpontú, motiváló legyen,
- feleljen meg a tanuló életkorának,
- pozitív életszemléletet adjon,
- együttműködésre épüljön,
- sok játékos elemet tartalmazzon.

8. Az egészségnevelés erőforrásai

8.1. Humán erőforrások

- képzések (szakirányú, módszertani),
- továbbképzések tervezése, szervezése.

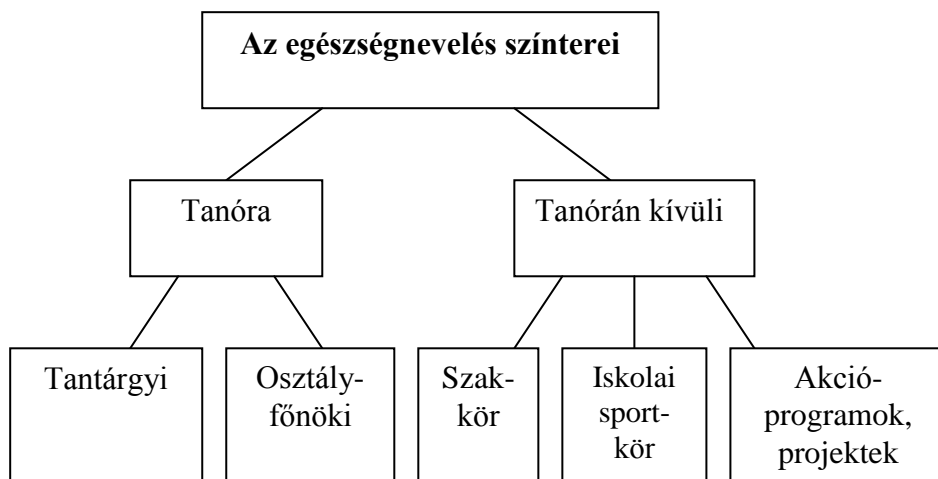
8.2. Tárgyi erőforrások

- szemléltető képek,
- fóliák, modellek,
- szakkönyvek,
- szaktantermek,
- audiovizuális eszközök.

8.3. Anyagi erőforrások

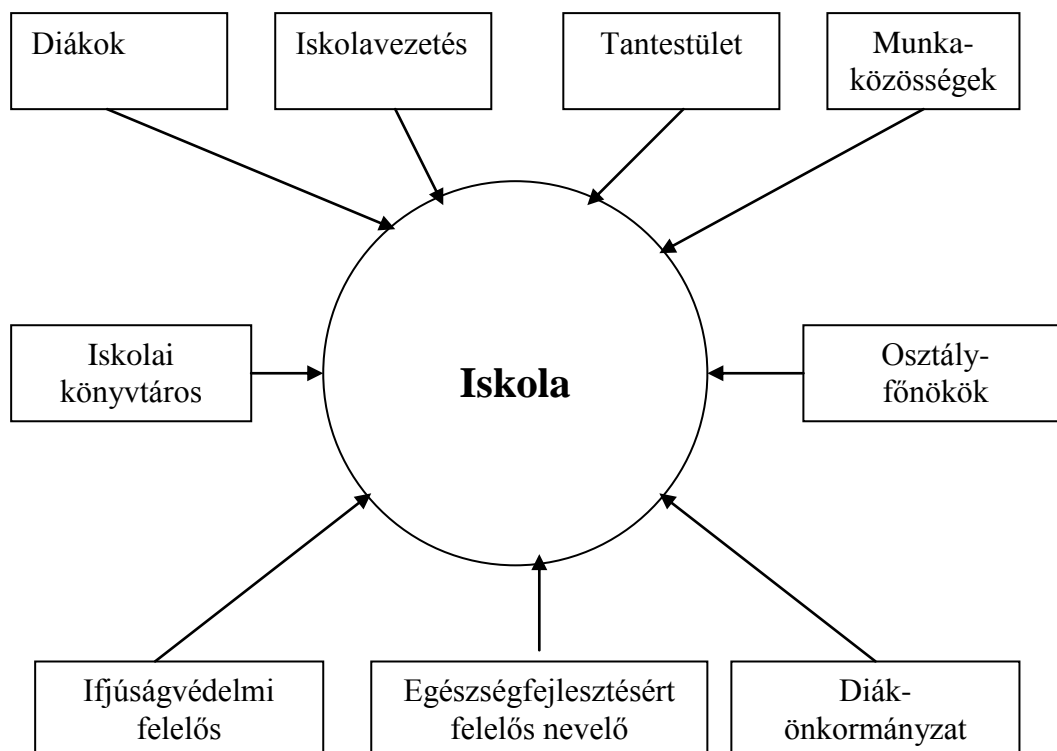
- költségvetés: az iskola költségvetésében pénzügyi háttérrel biztosítunk az egészségnevelési program megvalósítására – a fenntartó finanszírozási lehetőségétől függően,
- iskolai szolgáltatások bevétele,
- pályázati (országos, megyei, helyi) támogatások,
- alapítványi támogatások.

9. Az egészségnevelés szinterei

10. Az iskola kapcsolatai az egészségnevelésben

10.1. Belső kapcsolatok

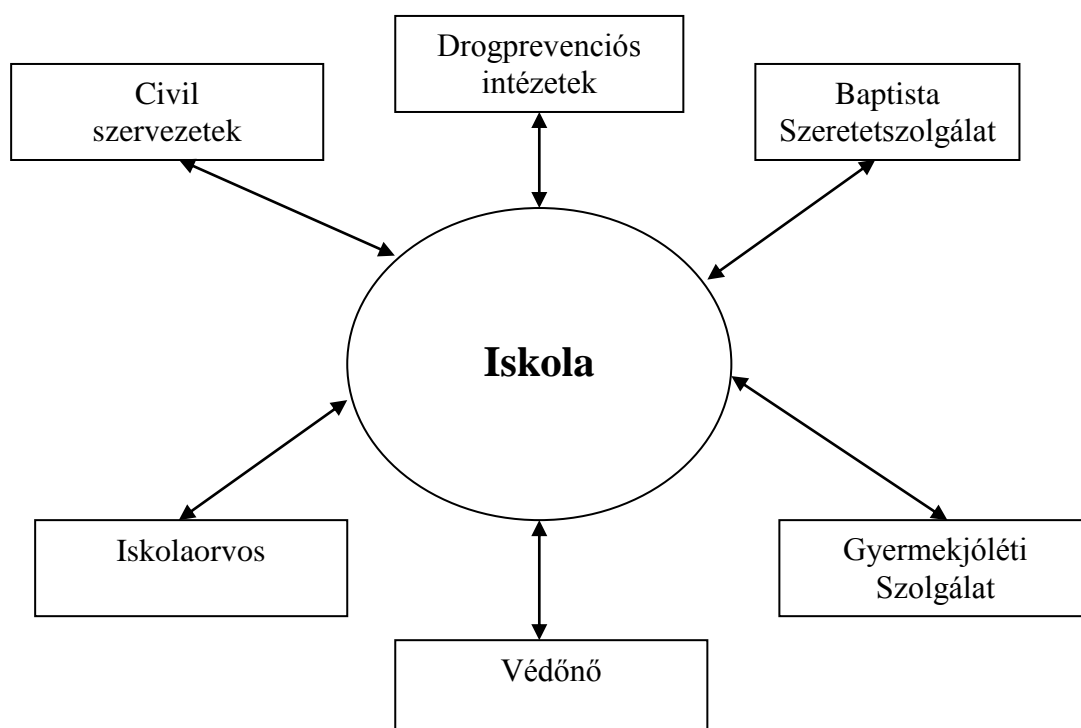

10.2. Egészségfejlesztő, egészségnevelő csoport

A csoport tagjainak feladata, hogy a belső innováció és az iskola pedagógiai programjának alkotása (módosítása) során az egészségnevelési feladatok megfogalmazásában, majd végrehajtásában közreműködjön.

Tagjai: az iskola igazgatója, testnevelő tanárok, iskolaorvos, védőnők, diákönkormányzat-vezető, ifjúságvédelmi felelős, egészségfejlesztési tevékenységgel foglalkozó munkatárs.

10.3. Külső kapcsolatok

10.4. A védőnői munka önálló területei és feladatai iskolánkban

A 26/1997. (IX. 3.) EÜ rendelet alapján az iskola-egészségügyi feladatok koordinálásáért, a szakmai rendeletben meghatározott szűrővizsgálatok végzéséért, adminisztrációjáért felelős személy az iskola védőnője. Feladata a szűrővizsgálatok előkészítése, és az alábbi vizsgálatok önálló végzése (elsősorban a 9-12. osztályokban):

- az érzékszervek (látásélesség, színlátás, hallás) vizsgálata,
- a szív, a keringési állapot megítélése a légzés, a pulzusszám és a vérnyomás mérése által,
- a mozgásszervek (statikai elváltozások, tartási rendellenességek) alapvizsgálata,
- a kültakaró (bőr, fejbőr) látható elváltozásainak vizsgálata,
- a súly, magasság és mellkőrfogat mérése,
- golyva szűrése tapintással,
- mentális zavarok felismerése, gondos anamnézis felvételével és a pedagógusokkal való kapcsolattartás segítségével,
- az oltások előkészítése és megszervezése,
- az iskola-egészségügyi dokumentáció és nyilvántartás vezetése,
- az elsősegélynyújtásra való felkészítés,
- tanácsadás (egyéni, csoportos),
- kapcsolattartás a pedagógusokkal, szülőkkel,
- családlátogatás.

A védőnői munka hatékonyságát növelné, ha az osztályfőnökök, diákok visszajeleznének a beavatkozást igénylő esetekben.

Iskolai feladat: az egészségnevelési témájú osztályfőnöki órákra gyakrabban szükséges meghívni az iskolaorvost és védőnőt.

11. Az egészségnevelés értékelése

- megfigyelés,
- csoportos beszélgetés,
- tanulói kiállítási anyagok,
- a tanulók egészségi állapotát több éven át összehasonlítjuk,
- az alábbi kérdőívek kitöltése és értékelése:
  - 1. sz. melléklet: minden tanuló kitölti az első osztályfőnöki órán
  - 2. sz. melléklet: kollégák körében

12. Az egészségnevelési program végrehajtása

Az iskolánk egészségnevelési programjának végrehajtását éves munkatervünkben részletezzük.

Egyéb javaslatok:

- az úszásoktatás bevezetése testnevelési órák keretében,
- iskolapszichológus alkalmazása,
- több szelektív-hulladékgyűjtő elhelyezése az iskola területén,
- a tantermek szellőztetésének biztosítása szünetekben,
- az egészségnevelés érdekében a szülői értekezletek felhasználása.

13. Intézményünk: egészségfejlesztő iskola

Egészségfejlesztő iskolaként folyamatosan fejlesztjük környezetünket, amivel elősegítjük, hogy az iskola az élet, a tanulás és a munka egészséges színtere legyen.

Ennek iskolánkra jellemző ismérvei:

- tekintetbe vesszük a tanulók és pedagógusok jólétét és méltóságát, elismerjük az erőfeszítést, a szándékot és támogatjuk az egyéni előrejutást,
- arra törekszünk, hogy segítsük a diákoknak, az iskola dolgozóinak, a családoknak, valamint a helyi közösségek tagjainak egészségük megőrzését.

Annak érdekében, hogy az egészségfejlesztő testmozgás hatékonyan megvalósuljon, az alábbiakat teljesítjük:

- minden testmozgási alkalom során megtörténik a keringési- és légző-rendszer megfelelő terhelése,
- minden testnevelésórán van gimnasztika, benne a biomechanikai helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlatanyag és légzőtorna,
- minden testnevelési óra és egyéb testmozgási alkalom örömet és sikerélményt jelentsen még az eltérő adottságú tanulóknak is,
- az iskola biztosítja a gyógytestnevelési órák helyben történő megtartását,
- a testnevelés és a sport személyiségfejlesztő hatásai érvényesülnek a teljes testmozgás-programunkban,
- a testnevelésórák mellett naponta lehetőséget biztosítunk délutánonként a sportolásra (szakosztályi sportágak, tömegsport, sportlétesítmények ingyenes használata tanulóinknak és dolgozóinknak),
- részt veszünk az egészséges életmód kialakítását és fenntartását támogató pályázatokon.

Az egészségi állapotot befolyásoló tényezők

A következő táblázatban található kérdések az egészséges életmóddal összefüggő különböző tényezőket és az egyén életmódjából következőket sorolja fel. Az egyes tényezők egészségre gyakorolt hatását 1-5-ig terjedő skálán lehet jelölni. Az 1-es azt jelenti, hogy véleményünk szerint az adott tényező egyáltalán nem befolyásolja az illető egészségi állapotát, az 5-ös pedig azt, hogy nagymértékben befolyásolja azt. A skála értékeit átlagoljuk.

<i>Állítások</i>	<i>Értékelési skála</i>	<i>Átlag</i>
A napi stressz mennyisége	1 2 3 4 5	
A dohányzás mértéke	1 2 3 4 5	
Az alkoholfogyasztás mértéke	1 2 3 4 5	
Környezeti ártalmak	1 2 3 4 5	
A családi élet kiegyensúlyozottsága	1 2 3 4 5	
Táplálkozási szokások	1 2 3 4 5	
Sportolási és szabadidő eltöltési szokások	1 2 3 4 5	
Egészségügyi ellátás színvonala	1 2 3 4 5	
Szűrővizsgálatokon való gyakorisága	1 2 3 4 5	
Veleszületett adottságok	1 2 3 4 5	
Munkaidő hossza	1 2 3 4 5	
A család anyagi helyzete	1 2 3 4 5	
A lakóhely, település ahol él	1 2 3 4 5	
A végzett munka jellege	1 2 3 4 5	
Iskolai végzettség	1 2 3 4 5	
A családban előforduló betegségek	1 2 3 4 5	
Lakáskörülmények	1 2 3 4 5	
A drogfogyasztás mértéke	1 2 3 4 5	
A véletlen	1 2 3 4 5	

Javasolt szempontok az iskola egészségmegőrző tevékenységének végig gondolásához

1. A mi iskolánk az egészségnevelést tágan értelmezi, s ebbe az elgondolásba beletartozik az iskolai élet legtöbb vonatkozása, így például a közösségi kapcsolatok is.
  - ☐ Nagyon jellemző
  - ☐ Inkább jellemző
  - ☐ Inkább nem jellemző
  - ☐ Egyáltalán nem jellemző
2. A mi egészségnevelési elképzelésünk magába foglalja a testi -, lelki-, társadalmi-, és környezeti jellemzők egymásra hatását.
  - ☐ Nagyon jellemző
  - ☐ Inkább jellemző
  - ☐ Inkább nem jellemző
  - ☐ Egyáltalán nem jellemző
3. Nem kizárólag az ismeretek átadására összpontosítunk, hanem a tanulók aktív részvételét is fontosnak tartjuk.
  - ☐ Nagyon jellemző
  - ☐ Inkább jellemző
  - ☐ Inkább nem jellemző
  - ☐ Egyáltalán nem jellemző
4. Elképzeléseink kialakításában tekintettel vagyunk arra, hogy a tanulók egészségét számos iskolán kívüli hatás is befolyásolja.
  - ☐ Nagyon jellemző
  - ☐ Inkább jellemző
  - ☐ Inkább nem jellemző
  - ☐ Egyáltalán nem jellemző
5. Abból indulunk ki, hogy a jó egészségi állapot feltétele az, hogy ki-ki maga irányítsa és ellenőrizze saját életét.
  - ☐ Nagyon jellemző
  - ☐ Inkább jellemző
  - ☐ Inkább nem jellemző
  - ☐ Egyáltalán nem jellemző
6. A mi iskolánk tárgyi környezete az egészséget segíti.
  - ☐ Nagyon jellemző
  - ☐ Inkább jellemző
  - ☐ Inkább nem jellemző
  - ☐ Egyáltalán nem jellemző
7. Egészségnevelési elképzelésünk szem előtt tartja az iskolában dolgozók „jól-létének” biztosítását.
  - ☐ Nagyon jellemző
  - ☐ Inkább jellemző
  - ☐ Inkább nem jellemző
  - ☐ Egyáltalán nem jellemző

8. Egészségnevelési programunk a szülőkkel való együttműködésre épül.
- ☐ Nagyon jellemző
  - ☐ Inkább jellemző
  - ☐ Inkább nem jellemző
  - ☐ Egyáltalán nem jellemző
9. Iskolánkban a hagyományos, biológia és osztályfőnöki órán túlmenő egészségnevelés folyik tantárgyi keretek között.
- ☐ Nagyon jellemző
  - ☐ Inkább jellemző
  - ☐ Inkább nem jellemző
  - ☐ Egyáltalán nem jellemző
10. A mi iskolánkban nagy szerepe van a testnevelés óráknak és a tömegsportnak.
- ☐ Nagyon jellemző
  - ☐ Inkább jellemző
  - ☐ Inkább nem jellemző
  - ☐ Egyáltalán nem jellemző
11. A mi iskolánkban van:
- ☐ Sportpálya (nyitott)
  - ☐ Tornaterem
  - ☐ Udvar (füves, salakos)
  - ☐ Udvar (kő, beton)
  - ☐ Belső köztér (aula)
  - ☐ Orvosi rendelő
  - ☐ Büfé
  - ☐ Étterem/menza
12. A mi iskolánkban a tantermekben van:
- ☐ Neonvilágítás
  - ☐ Izzószálas világítás
  - ☐ Pad
  - ☐ Szék és asztal
  - ☐ Krétás tábla
  - ☐ Műanyag tábla
13. A mi iskolánkban a felsorolt egészségügyi ellátások közül a következők működnek

	<i>Iskola orvosi rendelés</i>	<i>Védőnői szolgálat</i>	<i>Pszichológiai tanácsadás</i>
Hetente			
Havonta			
Ritkábban			
Nem működik			

14. A mi iskolánkban van:
- ☐ Mosdó/zuhanyzó
  - ☐ Vízőblítéses WC
  - ☐ Szennyvízelvezetés
15. Iskolánkban az egészségügyi és tisztálkodó helyiségek higiéniája:
- ☐ Igen jó
  - ☐ Jó
  - ☐ Elfogadható
  - ☐ Rossz

16. Iskolánkban a következő egészséggel és az egészséges életmóddal kapcsolatos akciók, programok működtek az elmúlt év során:

1. ....
.....
2. ....
.....
3. ....
.....

17. Az elmúlt évben egy vagy több alkalommal pályáztunk egészséggel kapcsolatos támogatásokra:

☐ igen

Soroljon fel néhányat:

.....
.....
.....
.....
.....

☐ nem pályáztunk

KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM

1. Bevezetés

Az iskolai környezeti nevelés során a tanulók felkészülnek környezetük megismerésére, tapasztalataik feldolgozására, valamint az élő és élettelen természet érdekeit is figyelembe vevő cselekvésre.

1.1. Jogszábai háttér

A pedagógiai programokban a személyiség- és közösségfejlesztés megtervezésében kiemelt hangsúlyt kell fektetni a NAT kiemelt közös követelményeire, köztük a környezeti nevelésre.

„A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári köteleességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek el, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.”

(NAT 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet)

1.2. Helyzetkép

1.2.1. Belső környezet

Az iskola helyi adottságai jók. A város központjában helyezkedik el, de elviselhető a zajszint és a levegő szennyezettsége egyaránt. Különösen jó adottságú a sportpályánk, amely füves-fás terület környezetében helyezkedik el.

Iskolánkban szelektív hulladékgyűjtés működik, külön gyűjtjük az újrahasznosítható anyagokat és a szárazelemeket.

A természetes világításról a nagy ablakfelületek gondoskodnak, melyeknek szigetelése olyan rossz állapotú, hogy cserére szorulnak. A termék világítása a „Szemünk fénye” program keretében teljesen kicserélődött korszerű, „szembarát” világítótestekre.

1.2.2. Külső környezet

A városhoz szinte minden oldalról erdőség, zöld övezetben lévő ipari létesítmények tartoznak. A vonattal érkező vidéki tanulók az Erzsébet királyné ligeten, a busszal érkezők gondozott, virágos parkon keresztül közelíthetik meg az iskolát. Helyi védettséget élvez az „Öregerdő”, amelynek növényvilága, öreg tölgyfái jelentősek. A közeli ecsegi puszta természetvédelmi oltalom alatt áll.

1.3. Erőforrások

1.3.1. Személyi erőforrások

Belső:

- Az iskolában dolgozó pedagógusok példamutatása adja elsősorban a környezeti nevelés hitelességét. Feladatuk: programok szervezése, lebonyolítása, dekoráció stb.
- A technikai dolgozók napi munkájukat igyekezzenek környezetbarát technikákkal megvalósítani (pl. szelektív hulladékgyűjtés segítése). Munkájukban legyenek igényesek, nyitottak az ésszerű változásokra, érdeklődők az iskolai élettel szemben.

- A belső erőforrás fontos tényezője az átlagosan 400-500 fő tanuló, akiknek feladata, hogy vigyázzanak környezetükre, és figyelmeztessék társaikat a kulturált viselkedésre. Feladatuk továbbá a hulladékgyűjtés, a saját terem gondozása.

Külső:

- A helyi intézményekkel (önkormányzat, általános és középiskolák), vállalatokkal való kapcsolattartás megfelelő.
- A Baptista Szeretetszolgálattal való rendszeres kapcsolattartás.
- A szakképzés gyakorlati helyeivel mindennapos az együttműködés.
- A civil szervezetekkel állandó a kapcsolat (pl. Kisújszállási Városvédő és –Szépítő Egyesület; NIMFEA Természetvédelmi Egyesület).
- A szülők fontos feladata, hogy megerősítsék gyermekükben azt a környezettudatos magatartást, amit az iskola is közvetíteni kíván. A közös munkába a szülői értekezleteken és az iskolaszék ülésein tudjuk hatékonyabban bevonni a szülői oldalt.

1.3.2. Anyagi erőforrások

A jövőben az erre a célra kiírt pályázatokat rendszeresen figyelemmel kísérjük.

A fenntartó támogatása szükséges az iskola környezeti nevelés programjának megvalósításához.

2. Jövőkép, alapelvek, célok

2.1. A környezeti nevelés alapelvei, jövőkép, hosszú távú célok

2.1.1. Jövőkép

Célunk olyan környezeti nevelés és oktatás, amely

- kialakítja a diákokban a természet iránti tiszteletet, az igényt arra, hogy kulturált környezetben éljenek,
- készíteti a diákokat a környezetükben történő jelenségek megfigyelésére, magyarázatára, a problémák esetleges megoldására,
- érzékennyé teszi a diákokat a szűkebb környezetükön túl történő dolgokra, történésekre is (Magyarország, a világ globális problémáira – népesedés, a környezet és a természeti katasztrófák, stb.), és felkészíti őket a lokálisból kiindulva a bioszféra és a biodiverzitás megőrzésére.

2.1.2. Célok a 14-20 éves korosztály esetében

- fenntarthatóságra nevelés (élethosszig tartó), az ökológiai szemléletmód segítségével,
- rendszerszemléletre való nevelés,
- holisztikus (a világ oszthatatlan egész) és globális szemléletmód kialakítása, a szerves kultúra fontossága, a globális összefüggések megértése,
- tolerancia és segítő életmód, az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése,
- a környezettudatos magatartás és életvitel segítése, kialakítása,
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése, a fogyasztás helyébe életminőség helyezése,
- az egészség és a környezet összefüggéseinek vizsgálata,
- helyzetfelismerés, ok-okozati összefüggések, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése,
- létminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása,
- az élethosszig tartó tanulás megalapozása a kulcskompetenciák fejlesztése révén (pl. tudományos adatgyűjtés és elemzés, információszerezés különböző eszközökkel),
- az oktatási esélyegyenlőtlenségek mérséklése: a környezeti nevelés módszertanában a sajátos nevelési igényű tanulókat jól segítő módszerek is fellelhetők.

2.1.3. Helyi célok, értékek

- természeti, épített, szociális környezetünk ismerete, óvása fejlesztése,
- helyi értékek és problémák feltérképezése, majd célok megfogalmazása (pl. öreg fák megóvása, faültetés, madárvédelem, hulladék, iskolai büfé „zöldítése”, energiatakarékosság, helyi védettség stb.),
- lakóhely megismerése (értékek, gondok, a megoldás módjai),
- hagyományok védelme: család – iskola – település – nemzet szinteken,
- azonosságtudat fejlesztése a fenti szinteken, pozitív értékrend, egészséges életvitel iránti igény alakítása, a nevelés fontossága, ami nem helyettesíthető a képzéssel,
- az oktatás tárgyi feltételeinek javítása.

2.2. Konkrét célok és feladatok

2.2.1. Célok

- A szakközépiskola és a szakképzés területén a tantárgyi struktúrába minél szélesebb körben legyenek beépítve a környezeti nevelés alapelvei.
- Új – a környezeti neveléshez is kapcsolódó – tanulási és tanítási stratégiák kidolgozása, melyek révén a sajátos nevelési igényű, illetve a nehezen kezelhető (magatartászavaros) diákok számára segítséget tudjunk nyújtani.
- A tanórán kívüli tevékenységek előtérbe helyezése, melyek fontosak a közösségformálás, az értékrend, a hagyományok tisztelete, az azonosságtudat kialakítása szempontjából – a család, az iskola, a település és a nemzet színterén.
- A környezettudatos szemlélet, magatartás és életvitel kialakítása.

2.2.2. Konkrét feladatok

- A szakoktatásban kiemelni a hagyományok megismerését, tiszteletét (pl. helytörténeti múzeum látogatása, a régi mesterségekkel való megismerkedés [szőnyegszövés, fafaragás, kovácmesterség, szalmafonás stb.]).
- A szakoktatásban a környezetbarát technológiák fontosságát hangsúlyozni.
- A város és annak környezetének megismerése (kerékpártúra, terepgyakorlat).
- Az Illéssy-sírkert védelme, gondozása.
- Szelektív hulladékgyűjtés.
- Az egészséges életmódra való nevelést szem előtt tartva minél több diákot bevonni a tömegsport mozgalomba.
- Környezetvédelmi vetélkedők tartása.
- Zöld szervezetekkel való intenzív kapcsolattartás.

2.2.3. A megvalósítás résztvevői és feladataik

Résztvevők	Feladataik
Iskolavezetés	Anyagi források teremtése, az ösztönző rendszer kidolgozása, aktív részvétel az egyes programokban.
Osztályfőnöki munkaközösség-vezető	Évfolyamokra lebontva foglalkozik az egészségneveléshez kötődő környezeti nevelési tartalmak feldolgozásával.
Műszaki munkaközösség-vezető	Munkavédelmi szabályok és előírások ismertetése, betartatása. Figyelmet fordít az energiatakarékosságra.
Tanárok	Kidolgozzák, és a tantárgyakba beépítve tanítják az egyes környezeti tartalmakat. Kiemelt szerepe van a földrajzot tanító tanároknak.
Tantestület, technikai dolgozók	A vegyszerek szakszerű tárolása, tiszta egészséges környezet biztosítása, csatorna karbantartása, környezetbarát tisztítószer alkalmazása.
Diákönkormányzat	A diákok mozgósítása a programokra, a faliújságokon a „zöld” hírek elhelyezése.
Tanulók	A tervezett éves programokban vegyenek részt (hallgatóság, tevékenység).

3. Tanulásszervezés és tartalmi keretek

3.1. Tanórai keretek, a tantárgyak lehetőségei

Biológia – Környezetvédelem

A tanulók

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit, ami a szakterületük káros kibocsátásából is adódhat.
- ismerjék meg szakmájuk környezeti és egészségügyi problémáit.

Földrajz

A tanulók

- ismerjék meg a levegő-víz-talaj földrajzát, ezek szennyezésének elkerülési lehetőségeit,
- éghajlati övek és övezetek, ember és övezet viszonya,
- ismerjék meg és őrizzék a természeti és ember alkotta táj szépségeit.

Történelem

A tanulók

- ismerjék meg a szakma helyi történelmi értékeit, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelet,
- a szakma történeti áttekintése révén szerezzenek ismereteket a történelem és a környezetvédelem kapcsolatáról.

Magyar nyelv és irodalom

A tanulók

- törekedjenek a szakmai nyelv igényes, színes, pontos használatára, írásban és szóban egyaránt.

Matematika

A tanulóknak

- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket, ami a szakma elsajátításához elengedhetetlen.

Idegen nyelv

A tanulók

- váljanak képessé az idegen nyelvű szakirodalom megismerésén keresztül a szakmájukhoz kapcsolódó környezeti problémák tanulmányozására, és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit.

Kémia

A tanulók

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges szakmai ismeretekkel,
- ismerjék meg a szakmájukhoz kapcsolódó veszélyes anyagokat, azok tárolását, semlegesítését, környezetre gyakorolt hatását.

Rajz és vizuális kultúra

A tanulók

- ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére, tudjanak példákat említeni a népi építészet hazai előfordulásaira,
- kutassanak fel, ismerjenek meg a szakmájukhoz kötődő helyi népi építészeti emlékeket.

Informatika (számítástechnika)

A tanulók

- tanulják meg használni a világhálót kutató munkára, ismeretszerzésre,
- futtassanak környezeti elemek változását figyelembevevő szimulációkat,
- ismerjék meg a távközlési, informatikai berendezések környezetet károsító hatásait.

Szakmai tantárgyak

A tanulók

- ismerjék meg a szakma gyakorlásához kapcsolódó természet és környezetvédelmi ismereteket, ezeket tudják megfelelően hangsúlyozni, kiemelni,
- ismerjék a szakmához kapcsolódó higiéniai követelményeket, és tudják ezeket a gyakorlatban alkalmazni,
- tudják a szakmai ártalmak hatását az emberi szervezetre, legyenek képesek az egészségkárosodás megelőzésére,
- ismerjék meg a szakma történetét és lássák a környezetre gyakorolt hatását, tudják ennek az egyszerű vizsgálati lehetőségeit,
- legyenek képesek a tényeket szakma-specifikusan kiegészíteni, s ezen keresztül is erősödjön az ökológiai szemléletük,
- sajátítsák el a szakma specifikus munkát és legyenek birtokában a környezetvédelmi ismereteknek,
- tudják kiemelni a szakma környezetterhelő hatásait, ismerjék a védekezés lehetőségeit (pl. hulladékkezelés stb.),
- ismerjék a környezetbarát technológiákat, a környezetbarát anyagokat,
- sajátítsák el az anyag- és energiatakarékos gazdálkodási módokat,
- látogassák meg a szakmához kapcsolódó (helyi) létesítményeket, figyeljék meg a helyes környezetvédelmi technológiákat a gyakorlatban,
- tudják mérni a környezetet károsító elemek hatásait szakma-specifikus eszközökkel.

A tanulóknak

- alakuljon ki a munkafegyelem és technológiai fegyelem,
- alakuljon ki a modern rendszertani szemlélet a szakmai és környezetvédelmi oktatás során.

3.2. Nem hagyományos tanórai foglalkozások

A nem hagyományos tanórai foglalkozások közös és alapvető jellemzője és kritériuma a komplexitás.

Komplex tanulási lehetőségek:

1. Moduloktatás

- terepgyakorlat, tanulmányi kirándulás,
- szakmai gyakorlat,
- múzeumlátogatás (mesterségek, ősi kultúra).

2. Terepi foglalkozások

- erdei iskola, terepgyakorlat,
- tanulmányi kirándulás.

3. Kézműves foglalkozások

- szakmai gyakorlatok.

4. „Akciók”

- vetélkedők, pályázatok,
- kiállítás rendezése, filmkészítés (szakmák bemutatása),
- kérdőívek kitöltése,
- faültetés.

3.3. Tanórán kívüli foglalkozások

- természetvédelmi őrzőjárat, parlagfűirtás megszervezése,
- kirándulások: földrajzi környezet megismerése, a természeti és társadalmi környezet viszonyának bemutatása, közzétani gyűjtő kirándulások,
- növényi és állattani gyakorlat (pl. Tiszaigari Arborétum, Hortobágyi Nemzeti Park).

4. Taneszközök

Az alábbiakban csak a környezeti neveléshez rendelkezésre álló eszközöket soroljuk fel:

- hulladéktárolók,
- mikroszkópok, kémcsövek, mérőhenger, szűrők,
- gumicsizma,
- vegyszerek,
- az elsősegélynyújtó helyiség felszereltsége,
- szemléltető eszközök: könyvek, videofilmek, CD-k, prospektusok.

5. Az iskolai környezet

5.1. Az épület

- A helyi adottságokat kihasználva minél egészségesebb esztétikusabb környezetet nyújtunk a diákoknak és a kollégáknak.
- Szükség lesz a szelektív hulladékgyűjtés beindításához minden folyosórészre újabb szeméttárolókra, az udvaron pedig egy papírtároló konténerre. Az iskola egész területén több hulladékgyűjtő kerüljön elhelyezésre.
- A WC-k fokozott fertőtlenítése.

5.2. Az iskolai életvitel

- Az iskolakert ápolása és virágosítása során a tanulókat próbáljuk bevonni a mindennapi kertészkedésbe.
- Épüljenek be az iskola mindennapi életébe ún. jeles napok (pl. Föld napja, Madarak-fák napja stb.).
- A szakmák hagyományai, ünnepei méltó megtartásra kerüljenek, legyen lehetőség múzeum-látogatásra, vagy idős mesterek meglátogatására.
- A Diákönkormányzat „zöld” szemmel tevékenykedjen.
- A megvalósítási tervben a munkaközösség-vezetőkkel közreműködve kidolgozni a konkrét feladatokat.
- Az iskolai könyvtár alakítson ki „zöld” sarkot a téma szakirodalmából.

6. Kommunikáció

A diákokat faliújságon, illetve személyes kapcsolattartáson keresztül tájékoztatjuk az aktualitásokról.

A zöld mozgalmak akcióiról, kampányairól pályázati lehetőségekről különféle zöld kiadványok, mint pl. Kukabúvár, Öko Táj, Zöld Pók, Természetbúvár, illetve az elektronikus kommunikáció révén szerzünk tudomást az iskolai könyvtárban.

7. Minőségfejlesztés

7.1. Az értékelés célja

- Annak meghatározása, hogy a tanulók hogyan fogják fel a tapasztalatokat, hogyan válaszolnak azokra, és azok miképp hatottak rájuk.

- A tanárok és diákok hogyan fogadták az új tanítási stratégiákat, illetve tanulási tevékenységeket. Szerezzenek személyes tapasztalatokat a környezeti konfliktusok együttműködéssel történő kezelésében és megoldásában.
- A tanárok a környezeti nevelés színvonalának megőrzése, a hiányterületek pótlása miatt a fenntartható fejlődés egyik alapgondolatát az élethosszig tartó tanulást tartsák szem előtt, vegyenek részt pedagógus-továbbképzéseken.
- A program költséghatékonyságának meghatározása.

7.2. Az eredményesség vizsgálatára alkalmazható módszerek

- kérdőív,
- különböző megfigyelések,
- egyéni vagy csoportos beszélgetések,
- diákönkormányzat értékelése.

Az értékelési folyamatról tájékoztatni kell az érintetteket, a tanulókat. Értékelő jelentést kell készíteni.

8. Javaslatok, feladatok

1. A környezeti nevelés az oktatás valamennyi területén jelenjen meg.
2. Képzések, továbbképzések, szülői értekezletek tartása az adott témában.
3. Az iskola tisztaságának javulása érdekében tisztasági őrjárat szervezése.
4. Takarékoskodás vízzel és villannyal: ne legyenek nyitva felejtett csapok, szünetekre égve felejtett villanyok. Energiatakarékosság: a konvektorokhoz tanuló ne férjen hozzá.
5. A tanulók ismerjék meg szűkebb környezetüket, ápolják a hagyományokat.
6. Legyenek a tanulók környezetünk védelmezői (egy-egy terület gondozása pl.: Illéssy-sírkert, részvétel a Kisújszállási Városvédő és –Szépítő Egyesület akcióiban.)
7. Kapjanak önálló feladatot a tanulók környezetvédelmi témában, amelyben az iskolai könyvtár biztosít szakirodalmat.
8. Szakmai képzésben ismerjék meg a környezetbarát anyagok, technológiák fontosságát. A szakma speciális környezetvédelemmel kapcsolatos kérdésköreit kiemelten tárgyalják meg.
9. Szakmájuk veszélyes hulladékait a kezelésükre vonatkozó szabályokat ismerjék meg, továbbá a munkájuk során keletkező hulladékok újrahasznosítására törekedjenek.
10. Környezetvédelmi szakkör indítása iskolánkban.
11. A tantestület tagjainak felkészítése történjen meg a környezeti nevelési program kidolgozása után. A környezetvédelem területén dolgozó kollégák szakmaiságukkal segítsék az iskolában dolgozók munkáját.
12. A környezetnevelési programban kitűzött célok megvalósulásának időnkénti értékelése, új célok megfogalmazása történjen meg.

DROGPREVENCIÓS PROGRAM

1. Alapelvek

1.1. A nevelési-oktatási intézményekben kialakítandó drogstratégia szükségessége

Iskolánk drogstratégiájának kialakítása komplex folyamat, tanárainktól egységes együttműködést igényel.

A felgyorsult társadalmi és gazdasági változások hatása érzékelhető a szülők és diákok szociokulturális hátterében. A demokrácia pozitív következményei (piacgazdaság, utazási lehetőségek) átformálták az emberek gondolkodásmódját, életvezetését, szokásait, értékrendjét. Sajnos a kedvező hatások mellett a negatív tényezők is megjelentek. Egyik alapvető gond ma az életminőség romlása, az indokolatlan halálozások számának rohamos növekedése. A rizikótényezők között az egészségtelen életmód, az egészségre káros emberi magatartás szerepel. A probléma megoldását az emberi viselkedés alakításában kell keresnünk.

Az egészséges életmód elemeit képező attitűdök már nagyon korán, a kisgyermekkorban szerveződnek, ezek alakításában alapvető szerep jut a családnak, különösen a szülőknek. A mai „átlagcsalád” nem mindig tud eleget tenni, vagy gyakran nem fordít elég gondot egészségfejlesztési feladatának ellátására, ezért ilyen esetekben megnövekszik a nevelési intézmény szerepe.

Magyarországon igen erős a dohányzás és alkoholfogyasztás társadalmi elfogadása, a fiataloknál is ez tapasztalható: a dohányzást és az alkoholfogyasztást többségében nem helytelenítik. Kimutatható, hogy szoros összefüggés van a dohányzás és az alkoholfogyasztás gyakorisága és a kábítószer-fogyasztás között. A rendszeres dohányzók, a rendszeres alkoholfogyasztók között magasabb a legitim és illegitim drogot fogyasztók aránya.

A kábítószeres veszélyt jelentenek az egészségre, a közösségre és a társadalom egészére: fenyegetik a használót és hozzátartozóit egyaránt.

A drogstratégia szükséges, mert:

- 1.) A probléma jelen van.
- 2.) A család mellett a nevelési-oktatási intézménynek is feladata a nevelés.
- 3.) Szervezetten elérhető az ifjúság az intézményekben. Személyiségfejlesztés érhető el; van érzékelhető, visszatartó hatása a foglalkozásoknak. A fiatalok jelentős része nem drog-, főleg nem illegális kábítószer-használó, és azt akarjuk, hogy ne is legyen.
- 4.) A stressz és a drog az élet részévé vált, alternatívákat kell adni a fiatalok számára a droggal szemben. Az iskolától az állam és a szülők is joggal elvárják ezt a munkát.
- 5.) A prevenció prioritása mindenek fölött áll.

Azt, hogy a diákok mit tartanak értéknek, függ attól, hogy a család, a kortárs csoport és a társadalom mit közvetít a gyerek felé, másrészt, hogy ezek az értékek milyen összhangban vannak egymással. Nagyon sokszor nem összhangról, hanem ellentétéről beszélhetünk. A pedagógus szerepe ebben a helyzetben az, hogy értelmezze deviáns értékeket, és megfelelő körülményeket teremtsen a konszenzus kialakítására. konstruktívvá tétele érdekében. Olykor helyesebb a diákok többsége által képviselt javaslat elfogadása, mint a saját „jobb” ötletünk átvitele.

1.2. A drogstratégia kialakítása

Elsődleges célcsoportjába a tanulók, másodlagos célcsoportjába a szülők és a pedagógusok tartoznak. A drogstratégiának az egészséges életre nevelésben, az egészségfejlesztés rendszerében kell helyet kapnia. A felmérések azt mutatják, hogy a tizenévesek, kimondottan a középiskolások elégedettek a saját egészségi állapotukkal, ugyanakkor minden ötödik diák visszatérő egészségi panaszra van. Minden tizedik tanuló felmentett testnevelési óra alól.

Az egészséges környezethez való jog alapvető. A felnőtt társadalomnak életmódkövető magatartást kellene biztosítani. Az életminőség javításában a felnőtt korosztálynak élen kell járnia, hogy a társadalmi csapdákat ezen a területen ki tudjuk kerülni. A társadalmi makro hatásokat mérésük szükséges, sajnos minden helyzetben nem ellenőrizhetjük és nem is tudjuk ellenőrizni a tanulót és a környezetet, ahol megfordul.

Az egészségnevelés célja és azon belül a drogstratégiaé, hogy a tanuló megértse saját egészsége védelmének jelentőségét. Rendelkezzen olyan kompetenciákkal, hogy aktívan tenni tudjon érte. A figyelem felhívása mellett prevencióra tevődik át a hangsúly, illetve alternatívák megmutatására.

1.3. A mentálhigiénés vonatkozás

A tanulók ismeretszintje, fertőzöttsége eltérő:

Bővebb ismeretekkel rendelkeznek az egészségről, a szexualitásról, az ártalmas szenvedélyekről.	<i>Megerősítő, kompetencianövelő módon kell hatni.</i>
Kevesebb vagy torzult ismeretekkel rendelkeznek, sok a drogfogyasztó (alkohol, cigaretta stb.).	<i>Információátadó, ártalomcsökkentő módon kell őket befolyásolni, s főleg a döntéshozásban kell őket fejleszteni.</i>
Tájékozatlanok, de tapasztalatokkal sem rendelkeznek.	<i>Segítő, fejlesztő, státuszteremtő hatást kell gyakorolni.</i>

1.4. A drogfogyasztás okai

Az okok sokfélék lehetnek: kíváncsiság, kalandvágy, lázadás, a felnőttektől és a valóságtól történő eltávolodás, menekülés az iskolai, családi problémák elől, kortársak rábeszélése, unalom, önbizalomhiány, önigazolás, új közösségbe való befogadás utáni vágy.

A gyerek elhanyagolásával jellemzett **család** felelőssé tehető a drogfogyasztó magatartás egyik formájáért, a szűkebb vagy tágabb családban előforduló mértéktelen alkoholfogyasztás, nyugtató, altató szedése szintén növelik a fiatalok szerfogyasztásának valószínűségét. Meghatározó az otthonról hozott minta, a szülők legális fogyasztásának gyakorlata és problémamegoldó jellege. Ha a szülők bármelyike láthatóan alkoholt vagy gyógyszert „használ” probléma-megoldás ürügyén, ezt a mintát a gyermek nagyon könnyen viszi tovább saját probléma-megoldó repertoárjába, mint feszültségcsökkentő lehetőséget, s ezzel a probléma-megoldás elodázható.

Az okok között szerepel a szélsőséges nevelési forma, a rideg korlátozó, illetve az autoriter szülői, nevelői magatartás. Az ellenőrzés hiánya, a túlzott szabadság, a csavargások, késői kimaradások következménynélkülisége, a szórakozóhelyek válogatás nélküli látogatása jelenthet még kiváltó okot.

Bármilyen hiteltelen és elvtelen tiltás, amely a tapasztalatokkal ellentétes követelményt támaszt a gyermekkel szemben, fordított hatást vált ki.

A dohányzó, alkoholizáló felnőttek moralizálásai nem csak hogy eredménytelenek, hanem inkább buzdítóak. Az otthoni körülmények elégtelen voltához párosuló és gyakori csalódást okozó következtetlenség zavart okoz a gyerekekben, és máshol keresi a stabilitást, a mintát.

Az érintett családokat sokszor jellemzi:

- Szegényes interakciós folyamatok (harag, elfojtások, kölcsönös elzárkózás, rivalizálás).
- Szülői követelés: értékeik iránti konformitást követel a gyermektől.
- Kommunikációs mintákon nem kerülnek át a belső érzelmek; a családtagok érzelmi elszigetelésben élnek

Befolyásoló tényező a **kortárscsoport** is: a fiatalok várakozást fogalmaznak meg csoporttagjaikkal szemben, egyfajta beteljesülési szintértként fogják fel a közösségüket. Nagyon erős befolyásoló tényezővel bírnak a fiatalok szórakozóhelyeinek egy része, a koncertek és különböző rendezvények. Ezekben az esetekben erős a kortárscsoport befolyásoló ereje, és a nemet mondás algoritmusának hiánya miatt a gyermek könnyen válik

elfogadóvá az egyébként számára is kellemetlen helyzettel szemben, de a kirekesztettséget vagy a jelentős presztízsvesztést nem vállalja.

A **társtalanság, a magány** nem csak szocializációs zavart okoz, hanem személyiségfejlődési problémákat is, amelyek okai lehetnek a drog felé fordulásnak.

Az okok között szerepel a **stressz**, a feszültség csökkentésének eszközeként használni a drogot. Célszerű foglalkozni a stressz és a stresszkezelés témakörével a drogprevenciós munka részeként. Stressz kísérheti minden olyan tevékenységünket, amely az életünket befolyásolja, illetve testi és lelki megterhelést okoz (pl. vizsga-stressz). Egyensúlyi helyzetét az ember akkor képes visszaállítani, ha megbirkózik a stresszel, vagy kimenekül belőlük.

A stressz lelki kísérőjelenségei a kellemetlen hangulatváltozások, pszichés állapot romlása; fáradékonyság, ingerlékenység, levertség alakulhat ki. Megjelennek a félelmek, a szorongások. Ezekhez álmatlanság, emésztési zavarok és evési rendellenességek is társulhatnak. Ezekkel a lelki jelenségekkel meg lehet küzdeni (pl. relaxáció, pszichés energiát nyújtó tevékenységek: sport, zene, tánc, színház, társaság stb.), vagy el lehet menekülni a kísérő jelenségek elől (pl. káros és önsors rontó stresszoldószer alkalmazása: cigaretta, alkohol, kábítószer). Akár végzetes következménye is lehet, ha valaki nem tanul meg bánni ezekkel a stresszhelyzetekkel. A stressz és az alkalmazkodás igen szoros kapcsolatban állnak egymással, viszont a szervezet alkalmazkodási képessége és törekvése nem végtelen.

Megfelelő alkalmazkodással, vagyis a helyes stresszkezeléssel gondoskodhatunk arról, hogy

- legyen elegendő energia a napi helyzetek kezeléséhez,
- legyen mód a szükséges energiák tartalékolására a vészhelyzetek elviseléséhez.

A pszichés energiákkal mindenki máshogy bánt:

- van, aki fogyasztja, de soha sem tölti fel az energia készleteit,
- van, aki ismeri és használja azokat a módszereket, amelyek révén legalább annyi energiára tesz szert, mint amennyit elhasznál, gondol arra is, hogy vészhelyzetben plusz energiákra lehet szüksége.

Az egyénre szabott stresszkezelési technikák megtanulhatók. Meg kell tanulni úgy bánni a stresszel, hogy jótékony hatása javunkra váljon, káros következményeit pedig elkerülhessük. A helytelen attitűdök helyett helyeseket megtanítani nem kis feladat, hisz önmagában az ismeretátadás is nehézségekbe ütközhet a korosztály életkori sajátosságait ismerve.

2. Célok

2.1. Rövidtávú célok

A 9-10. évfolyamokon a szerfogyasztási szokásokról képalkotás és önismeret, önfejlesztési technikák erősítése.

A 11-12. évfolyamokon a megkezdett programok működtetése, szinten tartása.

2.2. Hosszú távú célok

Hosszabb távú cél a testi-lelki egészség megóvása, az „egészségesen élni jó” szemlélet kialakítása, pozitív életvezetési stratégiák, követendő minták erősítése. Ezen típusú célnál kell megemlíteni a prevenció és kompetencianövelés kapcsolatát. A gyermek megterhelés és konfliktustűrő képességének fokozása, a problémamegoldás kapacitásnövelése, egészséges életvitel tudatosítása, a „nemet mondás” technikáinak megtanítása.

2.3. Az egészségnevelés

Az egészségnevelési programunkban fontos szerepet kapnak a kulturált magatartás és egészséges életmód, önismeret, a testi és lelki harmónia, a káros szenvedélyek megelőzése, a családi életre- és felnőtt szerepre készülés, valamint a szexuális felvilágosítás témakörei.

A drogstratégiai munkában, a programok megvalósításában részt vesznek az osztályfőnökök, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, az iskolaorvos, a védőnő, a testnevelők, és az adott

tantárgyak szaktanárai. A drogprevenciós munkában egyéni igények és szükséglet szerint továbbra is számítunk a szakmai szervezetek szakembereinek együttműködésére.

Meg kell tanítani a tanulóknak a szenvedélykeltő szerek visszautasítását, amelyhez elengedhetetlen, hogy megtanulják:

- apróbb sikertelenségek elviselését,
- konfliktusok megoldását,
- korlátokat felállítani és elfogadni,
- érzelmeket kifejezni, érzéseket kezelni,
- kapcsolatokat építeni,
- saját erőnyeiket és gyengéiket felmérni,
- a pozitív értékrend kialakítását.

Segíteni kell a tanulókat az egészségről kialakított, még egészségesnek tekinthető felfogásuk megszilárdításában, és a drogmentes életvitelhez szükséges képességek megszerzésében.

2.4. A prevenció

Olyan feltételek, lehetőségek és tapasztalatok létrehozása, amelynek segítségével egészséges, rátermett és képességeit használni tudó embert lehet nevelni. Az egészségfejlesztésbe beágyazottan, holisztikus szemléletet figyelem véve végezzük.

Az általános prevenció populáció egészét érintő, megszólító tevékenység iskolai és közösségi alapú megelőző munkánál használjuk. Ez a beavatkozás előzetes szűrés nélkül zajlik. Független attól, hogy a résztvevők kipróbálták már vagy nem a drogokat.

A programnak olyannak kell lennie, hogy a közösség minden tagja tudja hasznosítani. A családokat kell megszólítani, a család tagjait kell elérni. A családi nevelési módok között szoros összefüggést vélnek látni a szakértők. Például a Rogers-szemléletű megközelítés: mit lát, mit tapasztal a családban.

A pedagógusok érdeklődése, figyelme különösen a gyermek életmód-, magatartásbeli változásaira, iskolai teljesítmény-csökkenésére terjed ki. Számottevő változások esetén a támogató odafordulás jelenti a segítségnyújtás kezdetét. Nagy hangsúlyt kell fektetni az empátia mellett a megértés és az elfogadás kinyilvánítására.

A célzott prevenció: a kockázati csoportokat célozzák meg. E csoportok nem mindegyike szerhasználó: drogfogyasztó szülők gyermekei számára vagy drogfogyasztó gyermekek szülei számára szervezett beavatkozások. Az egyéni veszélyeztetettség felbecslésére nem tesznek kísérletet.

A javallott prevenció az egyén szükségletére alakították ki, de még az egészségügy szempontjából nem számít betegnek.

3. Az iskolai drogstratégiából adódó feladatok megvalósítása

3.1. Az iskola vezetésének a feladata:

- Integrálja az egészségfejlesztő-drogprevenciós tevékenységet az intézmény pedagógiai programjába.
- Biztosítja, hogy az iskola helyi tantervében (legalább) az alábbi területeken megjelenjen a drog-prevenció: biológia-egészségtan tantárgy, valamint az osztályfőnöki órákba építve a 9-12. évfolyamon.
- Elősegíti a pedagógusok mentálhigiénés szakirányú továbbképzését.
- Hangsúlyozza a nevelésben a személyes példamutatás fontosságát.
- A házirendben meghatározott, drogfogyasztást tiltó szabályok következetes betartatása.
- A tantestület drogprevenciós munkájának kiterjesztése a szülőkre.

3.2. A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős feladata:

- Az iskola drogprevenciós munkájának koordinálása.
- Az iskola vezetésének támogatásával, a nevelőtestület megnyerése a drogprevenciós munkára.
- Kapcsolattartás az iskola drogprevenciós munkájába bevonható külső szakértőkkel.
- Megelőzést segítő rendezvények szervezése a tantestület, a diákok és a szülők, mint célcsoportok számára. Az intézmény drogprevenciós szükségleteinek ismerete.
- Szakmai ismereteinek bővítése.
- Segítségkérés kompetenciáját meghaladó esetekben, akár külső szakértői háttér igénybevétele.

3.3. A tantestület feladata:

A feladat jellege közös problémakezelést és egységes viszonyulást igényel. Szakszerű az iskola konkrét helyzetét figyelembe vevő iskolai drogstratégia kialakítása a tantestület bevonása nélkül elképzelhetetlen. Fontos, hogy a kollégák tudják mi a feladatuk, s mit kell tenni, ha szakmai kompetenciájukat meghaladó problémával találkoznak.

A tantestület:

- Személyes példamutatással is segítse elő az egészséges életre nevelést.
- Segítse a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős munkáját.
- Jelezze, ha az osztályában problémát észlel.
- Saját oktató-nevelő munkájuk során fordítsanak hangsúlyt a felvilágosító, egészségfejlesztő tevékenységre.
- A megelőzés eszköztárába fokozottabban vonja be a közösségi tevékenységeket, rendezvényeket.

3.4. A védőnő és szükség esetén az iskolaorvos szerepe, feladata

- Az iskolaorvos és a védőnő rendszeresen végeznek különböző szűrővizsgálatokat, amelynek szempontjai természetesen kiegészülnek a drogfogyasztás tüneteivel is. Amennyiben úgy ítélik meg, hogy indokolt lenne a pedagógiai odafordulás vagy a konkrét intervenció, akkor ebben a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős segítségére számíthatnak.
- Szakmai tudásukkal garantálják a program egészségügyi korrektségét.

4. Eljárások, alkalmazott módszerek

4.1. Általános módszerek:

- kérdőívek,
- ismeretterjesztő filmek, előadások,
- személyes találkozó tünetmentes betegekkel.

4.2. Prevenciós módszerek

- 1.) Információközlés: tényadatok a drogokról, azok hatásairól, hogy döntéshelyzetben megfelelő információk birtokában hozhassanak döntéseket.
- 2.) Érzelmi nevelés: csoportos személyiségfejlesztő tréningek, viselkedés terápiás gyakorlatok.
- 3.) Társas hatás:
  - kortárssegítők befolyásoló hatására épít,
  - helyzetgyakorlatok, szituációs játékok.
- 4.) Készségfejlesztés:
  - énkép-korrekción önbizalomhiánnyal küszködőknek,
  - stressztűrőképesség fokozása, stresszkezelési technikák megtanítása,

- érzések kifejezésének gyakorlása verbálisan és nonverbálisan,
- önérvényesítés gyakorlása asszertív eszközökkel,
- társas befolyással szembeni ellenállás fejlesztése.

5.) Egészségfejlesztés:

- testi, lelki jólét,
- alkotó, aktív élet,
- sikeres életvitel, ami nem karrierépítést jelent.

5. Programvariációk

Az elmúlt évek tapasztalatai szerint a tanulók által preferáltak programfajták:

- filmvetítések szakértői megbeszéléssel egybekötve,
- versenyek, vetélkedők, pályázatok,
- interaktív előadások (ÁNTSZ, Kék Pont Alapítvány, Kurdics Mihály),
- kiscsoportos beszélgetések.

5.1. *Eszközök, személyi feltételek*

- Egységes prevenciós szemléletet valló, a prevencióban tenni akaró, a nevelést fontosnak tartó, megfelelő felkészültséggel bíró tantestület.
- Segítő szakmai háttér. A segítő kapcsolatok intézményén belüli lehetőségét az iskola vezetése, iskolaorvos, az iskolapszichológus, mentálhigiénés szakember, a gyermek és ifjúságvédelmi felelős, valamint az osztályfőnökök és a szaktanárok jelentik. A külső kapcsolatok lehetőséget biztosítanak a megelőzési munka kiszélesítésére, valamint a specialisták bevonására. A másodlagos prevenciót a külső kapcsolatok segítik, hiszen ide irányíthatók az érintett fiatalok, a szülők, a kortárssegítők és az érdeklődő kollégák.
- A drogproblémák megelőzését, megoldását segítő-támogató szülők aktív jelenléte.

5.2. *A megvalósítás színterei*

- ***Osztályfőnöki órák:***
  - önismeret, mások megismerése,
  - testi- és lelki higiéné, egészséges életre nevelés, egészségvédelem,
  - korszerű és egészséges táplálkozás,
  - devianciák (pozitív másság, társadalmat támadó, önmagát támadó deviancia),
  - szexuális felvilágosítás, szeretet, szerelem,
  - emlődaganatok, heredaganatok megelőzése,
  - káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése (alkohol, dohányzás, drog, játékszenvedélyek),
  - családi életre nevelés,
  - konfliktuskezelés,
  - a kulturált viselkedés szabályai,
  - bűnmegelőzés, fiatalkori bűnözés.
- ***Javasolt irodalom:***
  - a Kábítószerügyi Egyeztető Fórum, ÁNTSZ, JNSZM Rendőrkapitányság kiadványai: pl.: Mámor vagy út a semmibe?, Drogról mindenkinek, Kábítószer vagy élet!, Az AIDS, Az alkohol, A dohányzás stb.
  - „Mondj nemet!”, Fiatalok az Élet Küszöbén program kézikönyv felhasználása
  - Kurdics Mihály: A kábítószer itt van testközelben
  - Rudas János: Delfi örökösei
  - Rácz József: Drogkérdésről őszintén
  - Bagdy Emőke-Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában
  - Bágyoni Attila: Szenvedélyek rabságában

- Dr. Marton Tibor: A korszerű és egészséges táplálkozás
  - Zsidi Zoltán: Hagyjuk sorsára? – magatartászavar fiatalokban
  - Tóth Tibor: 33 osztályfőnöki óra
  - Dr. Farkasinszky Teréz: A bódulat csapdájában
  - Dr. Ranschburg Jenő: Félelem, harag, agresszió
  - Mohás Livia: Ki tudja, mi a siker?
  - Dr. Forrai Judit: Szexuális felvilágosítás és nevelés – AIDS megelőzés
  - oktató, nevelő filmek felhasználása
- **Javasolt módszerek**
    - filmvetítés,
    - kiscsoportos beszélgetések,
    - szakemberek meghívása,
    - akkreditált képzéseken részt vett kollégák bevonása,
    - gyógyult drogos megszólaltatása,
    - kortárssegítők bevonása.
- **Tanórán kívüli foglalkozás:**
    - egészségnap, diáknapi,
    - egészségiskola (Kék Pont Alapítvány bevonásával),
    - sportnap – diákolimpiai versenyek,
    - szülői értekezlet (a szülők információval, esetleg kiadványokkal való ellátása),
    - részvétel a kábítószer-fogyasztás és -terjesztés visszaszorítása érdekében kiírt pályázatokon.
- **Iskolán kívüli rendezvények, tevékenységek – Külső, segítő-támogató háló**
    - kortárs segítők képzésén való részvétel,
    - részvétel drogprevenciós filmvetítésen,
    - klubok, segítő szervezetek munkájában aktív részvétel,
    - azon intézményekkel, civil szervezetekkel (pl. Polgárőrség), egyházakkal folyamatos kapcsolattartás, amelyek felkészültek a drogproblémák megelőzésére, kezelésére.

Kisújszállás, 2013. március 25.

P. H.

Toldi Attila
igazgató